

Η μάχη της Κρήτης. Ιστορικά παραλειπόμενα και αθέατες συνέπειες

[Πολιτισμός](#) / [Ιστορία](#)

[Ηλίας Λιαμής, Σύμβουλος Ενότητας Πολιτισμού](#)

Στον μήνα του θριάμβου της άνοιξης, τον Μάιο του 41, τα νέα άνθια της Κρητικής γης έμελλε να ποτιστούν με πολύ αίμα.

Τα γεγονότα της μάχης της Κρήτης, που διήρκησε δέκα μέρες, από τις 20 έως τις 30 Μαΐου του 1941, είναι λίγο πολύ γνωστά. Πάντα όμως στην ιστορία, οι λεπτομέρειες κρύβουν μία ιδιαίτερη γοητεία και πολλές φορές τοποθετούν στην σωστή τους βάση τα «χτυπητά» γεγονότα, ενώ προσδιορίζουν με μεγαλύτερη σαφήνεια τις συνέπειες τους.

Το ίδιο συμβαίνει και με τις ιστορικές λεπτομέρειες της μάχης της Κρήτης, τις οποίες ο χώρος επιτρέπει μόνο επιγραμματικά να αναφερθούν.

Κρήτη, η σχεδόν ανοχύρωτη

Πρέπει καταρχάς να είναι ξεκάθαρο πως αποτελούσε κοινή πεποίθηση, τόσο της Γερμανίας όσο και των Συμμάχων, πως η Κρήτη ήταν μοιραίο, αργά ή γρήγορα, να

κατακτηθεί. Στο συμπέρασμα αυτό οδηγούν τα ιστορικά δεδομένα, όσο και η κοινή λογική: Η Κρήτη αποτελούσε το τελευταίο Ευρωπαϊκό έδαφος εκτός της Ναζιστικής κυριαρχίας. Η θέση της δεν ήταν δυνατόν να αφήσει αδιάφορη την Γερμανική πολεμική μηχανή. Αλλά και οι Άγγλοι είχαν ήδη επιλέξει την Αίγυπτο ως νέο στρατηγείο της περιοχής, με την Κρήτη, ενδιάμεσο σταθμό μετάβασης στρατιωτικών και πολιτικών προσώπων προς την Β. Αφρική.

Αυτό δεν σημαίνει πως η Κρήτη θα παραδιδόταν αμαχητί. Η σύγκυση όμως που προκάλεσε η μέχρι τότε Γερμανική παντοδυναμία και οι αλληπάλληλες ήττες των Συμμάχων δεν επέτρεψαν να αναπτυχθεί αξιόμαχη άμυνα, παρά μόνον μία αντίσταση όσο το δυνατόν μεγαλύτερης φθοράς των Χιτλερικών στρατευμάτων. Αυτό, μέχρις ενός σημείου, επετεύχθη, παρά τα κραυγαλέα λάθη και τις αδυναμίες σε στρατιωτικό και πολιτικό επίπεδο.

Αδιάψευστοι μάρτυρες αυτών των συμπερασμάτων αποτελούν οι προετοιμασίες Ελλήνων και Συμμάχων στο νησί, τόσο σε επίπεδο εξοπλισμού, όσο και σε επίπεδο διαχείρισης του στρατιωτικού προσωπικού σε εκπαίδευση και ηθικό. Από 9.000 ετοιμοπόλεμους στρατιώτες που, κατ' ελάχιστον, απαιτούνταν για την αποτελεσματική άμυνα του νησιού, διαθέσιμοι βρέθηκαν μόνον 3.000 Άγγλοι, Αυστραλοί και Νεοζηλανδοί, με μέτρια εκπαίδευση και χαμηλότατο ηθικό. Τον

αριθμό αυτό συμπλήρωνε ένα Ελληνικό τμήμα κληρωτών του 1941 Β, με άνδρες εντελώς αγύμναστους και ανεκπαίδευτους. Παράλληλα, στην Κρήτη, βρίσκονται κατάκοποι, σχεδόν εξαθλιωμένοι και παντελώς ανοργάνωτοι, Έλληνες και Άγγλοι που μεταφέρθηκαν άρον-άρον από την ηπειρωτική Ελλάδα κατά την εκκένωση, μετά την γρήγορη προέλαση των Γερμανών. Όσον αφορά τον οπλισμό, τα πράγματα ήταν όντως τραγικά: Ο ελαφρύς οπλισμός επαρκούσε μόνον για τον εξοπλισμό του ενός τρίτου όλων αυτών των ανδρών, βαρέα οχήματα και αντιαεροπορικά ήταν ανύπαρκτα, ενώ στο νησί δεν υπήρχε ούτε ένα σύγχρονο αεροσκάφος. Μόνον η Αγγλική ναυτική δύναμη στα ανοιχτά του νησιού ήταν αξιόλογη, καταδικασμένη όμως να συντριβεί από την απόλυτη αεροπορική υπεροχή της Λουφτβάφε.

Όλα αυτά αναφέρονται στις αρκετές αναφορές που στέλνει ο απεσταλμένος τού Λονδίνου, Ουέιβελ, όπου και γίνεται φανερή η σύγχυση σχετικά και με τα σχέδια των Γερμανών, καθώς υπάρχει φόβος να έχουν ορίσει την εισβολή στην Κρήτη ως αντιπερισπασμό για μεγάλες επιθέσεις στην Κύπρο, αλλά και σε άλλα σημεία της Μέσης Ανατολής και της Βόρειας Αφρικής.

Η απόλυτη Γερμανική υπεροπλία

Απέναντι σε αυτήν την κατάσταση Ελλήνων και Συμμάχων, παρατάσσεται η Γερμανική δύναμη στο απόγειο της ορμής, του εξοπλισμού, της αίσθησης υπεροχής και της αγέρωχης αυτοπεποίθησής της. Αιχμή του Γερμανικού δόρατος είναι η 7η Μεραρχία αλεξιπτωτιστών, αποτελούμενη από 14.000 άνδρες, οι περισσότεροι, γόνιοι των αριστοκρατικών Πρωσικών οικογενειών, με κορυφαίο ηθικό και άρτια εκπαίδευση. Η παρουσία τους δεν εξυπηρετεί μόνον στρατιωτικούς σκοπούς αλλά και άλλους, πολιτικούς σκοπούς, στα ενδότερα του Ναζιστικού κόμματος. Ο Γκαίρινγκ, στρατάρχης της Γερμανικής αεροπορίας, επιθυμεί να κάνει επίδειξη δυνάμεως και να αλλάξει τις πολιτικές ισορροπίες, καταφέροντας μία ταχύτατη, ανέξοδη και ολοκληρωτική κατάκτηση της Κρήτης. Οι Γερμανικοί υπολογισμοί προέβλεπαν άλωση του νησιού σε λίγο περισσότερο από δύο εικοσιτετράωρα, με ελάχιστες απώλειες. Η υποστήριξη της εκλεκτότερης μονάδας τού Γερμανικού στρατού είμαι εντυπωσιακή: Θα μεταφερθούν με 500 τρικινητήρια μεταγωγικά Γιούνγκερ και 50 ανεμόπτερα, υποστηριζόμενοι από 400 βομβαρδιστικά και Στούκας.

Όταν η δύναμη αυτή παρουσιάζεται στον Κρητικό ουρανό, την αυγή της 20ης Μαΐου, οι αμυνόμενοι έχουν την αίσθηση πως τους επιτίθενται δαίμονες από τον ουρανό, όπως φαίνεται στις πρώτες αναφορές των Βρετανών αξιωματικών. Το σχέδιο προέβλεπε και την απόβαση οκτώ περίπου χιλιάδων Αλπινιστών της Πέμπτης Γερμανικής Μεραρχίας, κάτι όμως που δεν πραγματοποιήθηκε εξαιτίας

μίας απρόσμενης, ίσως της μοναδικής νίκης εκείνων των ημερών τού Βρετανικού ναυτικού, το οποίο προξένησε μεγάλη ζημιά στα μικρά πλεύμενα που μεταφέρουν τους Αλπινιστές στην Κρήτη. Το γεγονός αυτό καθιστά την μάχη της Κρήτης μοναδική, ως προς το ότι οι εισβολείς συγκρότησαν μία αποκλειστικά αερομεταφερόμενη δύναμη.

Αντίσταση των Κρητικών, ο απρόβλεπτος παράγων

Το Γερμανικό σχέδιο δεν βασιζόταν μόνον στη στρατιωτική υπέροχη και ποιότητα αλλά και σε λεπτομερή μελέτη των συνθηκών που επικρατούσαν στο νησί, είτε μέσω κατασκοπών είτε μέσω πληροφοριών που έδιναν οι πτήσεις αναγνώρισης και βομβαρδισμού.

Αυτό που αλλάζει καθοριστικά την εξέλιξη του σχεδίου και αιφνιδιάζει τους πάντες είναι η αντίσταση των Κρητικών, των οποίων μάλιστα ο αφοπλισμός είχε ξεκινήσει συστηματικά από την κυβέρνηση Μεταξά το 1938 και συνεχίστηκε μέχρι και το 1940. Η Γερμανική διοίκηση δεν είχε κανέναν λόγο να λάβει υπόψη της την λαϊκή αυτή αντίσταση. Αντίθετα, ήταν σχεδόν βέβαιη πως ο Κρητικός λαός θα έβρισκε ανακούφιση σε μία γρήγορη κατάληψη του νησιού χωρίς απώλειες και ζημιές για τον τόπο, όντας βέβαιη πως οι εξελίξεις αυτές θα είχαν ως αποτέλεσμα

και την ανακούφιση των πολιτών από την επιστροφή των παιδιών τους από τα πεδία των μαχών.

Τα πράγματα πήραν μία εντελώς διαφορετική τροπή μεταβάλλοντας κυρίως στην ευρύτερη περιοχή του Μάλεμε αλλά και όλες τις περιοχές ρίψεως των αλεξιπτωτιστών σε πεδία άγριων συγκρούσεων με σωρούς κατακρεουργημένο πτωμάτων, είτε από τις εκρήξεις χειροβομβίδων είτε από τη χρήση κάθε είδους όπλου και εργαλείου.

Αυτές ακριβώς οι μάχες Γερμανών αλεξιπτωτιστών με έναν αφιονισμένον από το άδικο λαό, στου οποίου την ψυχή ενεργοποιήθηκε μία παμπάλαιη δύναμη φιλοπατρίας και αντίστασης, προξένησαν στον Γερμανικό στρατό, πέρα από την απόλυτη έκπληξη, και την απόλυτη οργή. Στην νοοτροπία του τακτικού Γερμανικού στρατού χωρούσε μόνον η μάχη ανάμεσα σε τακτικούς στρατούς. Τα αντιστασιακά κινήματα σε όλη την Ευρώπη δεν είχαν αρχίσει ακόμη να οργανώνονται και έτσι, στην Γερμανική νοοτροπία, λαός και στρατός αποτελούσαν δύο εντελώς ξεχωριστά σύνολα. Είναι βέβαιον πώς στην Κρήτη, ο Γερμανικός στρατός, για πρώτη φορά και με τόσο βίαιο τρόπο κλήθηκε να προσαρμοστεί σε έναν διαφορετικό τύπο κατοχής εδαφών από αυτόν που είχε προγραμματίσει. Σε αυτήν τη βίαιη προσαρμογή πρέπει να αναζητήσει κάποιος τα αίτια της κτηνωδίας των Γερμανών προς τον Κρητικό πληθυσμό, προς τον οποίον επεφύλαξε συμπεριφορά και βαρβαρότητα, αντίστοιχη προς άτακτο στρατό και κομάντος σαμποτέρ.

Οι συνέπειες της μάχης της Κρήτης: Μύθοι και πραγματικότητα.

Η νίκη των Γερμανών στην Κρήτη αποτελεί τον ορισμό της Πύρρειας νίκης. Καταρχάς, η φθορά της 7^{ης} Αερομεταφερόμενης Μεραρχίας διαμόρφωσε μελλοντικές στρατιωτικές εξελίξεις. Είναι βέβαιον πώς το στρατιωτικό αυτό σώμα θα έπαιζε σημαντικό ρόλο στην Γερμανική κυριαρχία σε όλη την ευρύτερη περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου. Ο αποδεκατισμός του είναι βέβαιον πώς άλλαξε σχεδιασμούς και έγειρε την πλάστιγγα σε λεπτές στρατιωτικές ισορροπίες. Αυτό μπορεί κανείς να το κατανοήσει, αν λάβει υπόψη πως, αν και μετά την μάχη της Κρήτης, Βρετανικός στόλος δεν υφίσταται πλέον στην Ανατολική Μεσόγειο, οι Βρετανοί καταφέρνουν να εδραιώσουν την παρουσία τους σε όλα τα εδάφη της ανατολικής Μεσογείου και σε βάθος που φτάνει μέχρι το Ιράκ. Στην Κρητική αντίσταση οφείλεται η επανόρθωση των παρολίγον καταστροφικών συνεπειών από την απόσπαση δυόμιση Συμμαχικών μεραρχιών από τη Μπεγγάζη, στη Κρήτη, που έδωσε στον Ρόμελ τη δυνατότητα να επιτύχει την πρώτη του προέλαση. Παράλληλα, η αντίσταση αυτή, εξαλείφει οριστικά τον κίνδυνο τέτοιων επιθέσεων σε Κύπρο και Συρία. Χωρίς καμία αμφιβολία, το Μάιο του 41 στον ουρανό της Κρήτης, κρίθηκε η μάχη της Μέσης Ανατολής. Χαρακτηριστικό είναι το ακόλουθο

ιστορικό στοιχείο:

Στις 26 του μηνός, ο Βρετανός διοικητής Φράιμπουργκ αναφέρει:

«Φτάσαμε στα έσχατα όρια της ανθρώπινης αντοχής. Μόνο αν μου δοθεί η άδεια αμέσου εκκενώσεως, υπάρχει ελπίς διασώσεως μέρους των δυνάμεων που έχουν εμπλακεί. Εκτός αν έχει αξία και μιας ώρας έστω παράταση του αγώνος στις επιχειρήσεις εις την Μέσην Ανατολήν».

Και ο Ουέιβελ του απαντάει:

«Περί αυτού ακριβώς πρόκειται».

Όλα αυτά αποδεικνύονται περίτρανα στα απομνημονεύματά του Τσόρτσιλ, όπου αναφέρεται πως η μάχη της Κρήτης έγινε αιτία να οργανωθεί η άμυνά της Αγγλίας για το ενδεχόμενο παρόμοιας επιθέσης, άλλα και να δημιουργηθούν ανάλογα συμμαχικά σώματα Βρετανών και Αμερικανών. Αυτές οι αναμφίβολες και επίσημα καταγεγραμμένες επιπτώσεις της Κρητικής αντίστασης δεν τονίζονται συχνά, σε αντίθεση με τις δήθεν καταλυτικές επιπτώσεις, όσον αφορά την επιχείρηση Μπαρμπαρόσα, δηλαδή την επίθεση των Γερμανών στη Σοβιετική Ένωση.

Είναι ιστορικά αποδεδειγμένο πώς το σχέδιο εισβολής των Γερμανών στην Σοβιετική Ένωση τηρήθηκε με απόλυτη ακρίβεια. Σύμφωνα με τον Γερμανό στρατηγό Γκουντέριαν, η επιλογή της 22η Ιουνίου του '41 είχε αποκλειστικά και

μόνη αιτία τις κλιματολογικές συνθήκες. Για τους ιστορικούς επίσης, οι δυνάμεις των 14 χιλιάδων στρατιωτών της Γερμανικής μεραρχίας, δηλαδή που ενός τοις εκατό του Γερμανικού στρατού, αποτελούσε αμελητέο παράγοντα επηρεασμού των σχεδίων του γιγαντιαίου Ναζιστικού στρατού τών ενάμιση εκατομμυρίου στρατιωτών που εισέβαλαν στη Ρωσία. Το αφήγημα, σχετικά με τη σύνδεση “Μπαρμπαρόσα” - Μάχη της Κρήτης, κατά τον ιστορικό Φοίβο Γρηγοριάδη, προβλήθηκε με συγκεκριμένη σκοπιμότητα από διαφορετικές πηγές:

Πρώτα από τον σύμβουλο τής Βρετανικής Πρεσβείας Χ. Κάτσια, ο οποίος, θέλοντας να κατηγορήσει τον Φράυμπεργκ για τις ελλείψεις, υποστηρίζει αυτό το σενάριο, για να τεκμηριώσει την άποψη πως έπρεπε να έχει αξιολογηθεί ακόμη περισσότερο η μάχη στη Μεγαλόνησο και να γίνει καλύτερη προετοιμασία.

Δεύτερον, από τον ιστορικό Ρεημόν Καρτιέ, τού οποίου το έργο «Η ιστορία του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου» απετέλεσε το πιο διαδεδομένο λαϊκό ανάγνωσμα για τον Πόλεμο παγκοσμίως. Ο συγκεκριμένος, δίνει βαρύτητα σε ασήμαντες μαρτυρίες Γερμανών αξιωματικών, οι οποίοι αναζήτησαν δικαιολογίες για την ήττα στο Ανατολικό Μέτωπο.

Και τρίτον, από την διάδοχη κατάσταση μετά τον Στάλιν, όταν ο διάδοχός του, Κρούτσεφ, θέλοντας να μειώσει τον απομυθοποιημένο πλέον προκάτοχό του, τον θεωρεί ευνοημένο ως προς την νίκη του, εξαιτίας της μάχης της Κρήτης.

Επίμετρο

Συμπερασματικά, η μάχη της Κρήτης αποτελεί μεγαλειώδες δείγμα λαϊκής αντίστασης σε αντιστάθμισμα σωρείας στρατιωτικών λαθών και αδυναμιών. Πρόκειται για μάχη η οποία καθόρισε σημαντικότερες εξελίξεις στον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, έστω και αν αυτές είναι διαφορετικές από εκείνες που συνηθίσαμε να προβάλλουμε.

Ως επίμετρο, ας σημειωθεί και μία αρνητική επίπτωση που φτάνει μέχρι τις μέρες μας: Η μάχη της Κρήτης εδραίωσε την, τότε λυτρωτική αλλά πλέον επονεϊδίστη και συχνά τραγική, νοοτροπία της οπλοκατοχής στη Μεγαλόνησο. Είναι αληθινά κρίμα, με πρόσχημα μία ηρωική στιγμή της ιστορίας της Κρήτης, να γίνεται αποδεκτή στη ψυχοσύνθεση τού Κρητικού λαού μία αναχρονιστική συνήθεια, η οποία συχνά αμαυρώνει τη λεβεντιά και το μεγαλείο της Κρητικής ψυχής.

<https://bit.ly/3hFAPm0>